МИНПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИИ
Федеральное государственное образовательное учреждение высшего образования
«Башкирский государственный педагогический университет им. М.Акмуллы»
(ФГБОУ ВО «БГПУ им. М.Акмуллы»)

Утверждено на заседании
Ученого совета БГПУ им.М.Акмуллы
№ 6 от 20 января 2025 г.
ректор
_________________________ С.Т. Сагитов

ПРОГРАММА
ВСТУПИТЕЛЬНОГО ИСПЫТАНИЯ ПО ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОМУ ПРЕДМЕТУ

РОДНОЙ (БАШКИРСКИЙ) ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

Программа вступительных испытаний разработана на основе Федеральных государственных образовательных стандартов среднего общего и среднего профессионального образования

1. Особенности проведения вступительного испытания

Экзаменационная работа состоит из 2-х частей и включает в себя 25 заданий, различающихся формой и уровнем сложности. Для прохождения вступительных испытаний дается 60 минут.

Часть I содержит 20 заданий – тестов разной типологии. За каждое верно выполненное задание выставляется 2,5 балла. Таким образом, за тестовую часть абитуриент может набрать 50 баллов.

Часть 2 содержит 5 заданий открытого типа с кратким ответом на вопрос проблемного характера, проверяющее умение создавать собственное высказывание на основе прочитанного текста. Каждый ответ оценивается по 10-балльной шкале. Максимальное количество баллов 50.

Поступающие с ограниченными возможностями здоровья имеют право на увеличение времени (но не более чем на 1,5 часа).

Вступительное испытание проводится с использованием дистанционных технологий (инструкция прохождения вступительного испытания и получения логина и пароля)**:**

Для прохождения вступительных испытаний поступающий должен иметь персональный адрес электронной почты, на который ему будет направлена информация для доступа к заданиям.

Вступительные испытания проходят в соответствии с утвержденным расписанием и процедурой идентификации личности.

Вступительные испытания могут проводиться в следующих форматах:

- с применением функционала электронной информационной системы (единая информационная система управления учебным процессом «Tandem University» (далее – «личный кабинет абитуриента»);

- в формате видеоконференцсвязи под визуальным контролем посредством системы видеосвязи (посредством платформы для видеоконференции).

Перечень требований к программно-техническому оснащению рабочего места поступающего для прохождения вступительных испытаний:

А) Компьютер, отвечающий следующим минимальным требованиям:

- тактовая частота процессора - не менее 1 ГГц;
- не менее 512 Мб оперативной памяти;
- не менее 32 Мб видеопамяти;
- не менее 5 Гб свободного места на жёстком диске;
- веб-камера с разрешением не менее 2 Мпикс;
- микрофон;
- колонки/наушники;

Б) Возможно применение планшета со схожими характеристиками при условии его стационарного размещения на время проведения испытания.

Требование к телекоммуникационной сети: возможность доступа в сеть Интернет на скорости не ниже 1 Мбит/сек. Абитуриенты самостоятельно обеспечивают и оплачивают доступ к телекоммуникационным каналам передачи данных в сетях общего пользования (Интернет).

Программное обеспечение:

- установленные драйверы для всех перечисленных выше периферийных устройств.
- текстовый редактор.
- графический просмотрщик изображений в форматах jpg, png, gif.

Абитуриент не имеет права во время тестирования:

- привлекать помощь третьих лиц;
- предоставлять доступ к компьютеру посторонним лицам;
- использовать учебную и справочную литературу, конспекты и иную вспомогательную литературу, не предусмотренную программой вступительных испытаний;
- искать информацию в сети Интернет;
- открывать дополнительные окна в браузере;
- использовать любые мобильные и компьютерные устройства, кроме персонального компьютера, на котором осуществляется прохождение вступительного испытания.

2. Перечень разделов для подготовки, поступающих к сдаче вступительного испытания

Башҡорт теле

Фонетика. Фонетика тураһында төшөнсә. Телмәр өндәре. Телмәр ағзалары. Өндәрҙең яһалышы, һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәр. Ҡалын һәм нәҙек һуҙынҡылар. Яңғырау һәм һаңғырау тартынҡылар. Өн һәм хәреф. Алфавит. Орфоэпия.

Лексикология. Лексика тураһында төшөнсә, һүҙҙәрҙең күп мәғәнәлелеге. Синонимдар. Омонимдар. Антонимдар. Башҡорт теленең һүҙбайлығы, һүҙлектәр.

Орфография. Орфография тураһындатөшөнсә, һүҙьяһалыш, һүҙ составы. Нигеҙ. Тамыр. Ялғауҙар һәм уларҙың төрҙәре: һүҙ яһаусы һәм үҙгәртеүсе ялғауҙар.

Морфология. Башҡорт телендә һүҙ төркөмдәре. Үҙ аллы һәм ярҙамсы һүҙҙәр. *Исем.* Исемдәрҙең яһалышы. Тамыр, яһалма, ҡушма, парлы исемдәр. Уртаҡлыҡ һәм янғыҙлыҡ исемдәр. Исемдәрҙең морфологик билдәләре һәмсинтаксик функциялары. Исемдәрҙең дөрөҫ яҙылышы. *Сифат.* Сифаттың морфологи кбилдәләре, синтаксик функцияһы. Сифаттарҙың яһалыуюлдары. Төп һәм шартлы сифаттар. Сифа тдәрәжәләре: төп, сағыштырыу, артыҡлыҡ, аҙһытыу дәрәжәләре. Сифаттарҙың дөрөҫ яҙылышы. *Һан.* Һандың мәғәнәһе, морфологик билдәләре, синтаксик функциялары. Ябай һәм ҡушма һандар, уларҙың дөрөҫ яҙылышы, һан төркөмсәләре: төп, тәртип, бүлем, сама, йыйыу, кәсерһандары. Һандарҙың килеш менән үҙгәреше. Һандарҙың дөрөҫ

яҙылышы. *Алмаш.* Алмаштың телмәрҙә үтәгән вазифаһы, мәғәнә үҙенсәлектәре, грамматик билдәләре. Алмаш төркөмсәләре: зат, күрһәтеү, һорау, билдәләү, билдәһеҙлек, юҡлыҡ алмаштарының килешменәнүҙгәреше. *Ҡылым.* Ҡылымдарҙың синтаксик функциялары. Ҡылым һөйкәлештәре – хәбәр, бойороҡ, шарт, теләк һөйкәлеше. Ҡылым йүнәлештәре:төп, ҡайтым, төшөм, уртаҡлыҡ, йөкмәтеү йүнәлеше. Ҡылым төркөмсәләре: исем, уртаҡ, сифат, ҡылымдар. Ҡылымдарҙың дөрөҫ яҙылышы. *Рәүеш.* Рәүештәрҙең морфологик билдәләре, синтаксик функциялары. Рәүеш төркөмсәләре: төп, ваҡыт, урын, оҡшатыу, күләм-дәрәжә, сәбәп-маҡсат рәүештәре. Рәүештәрҙең яһалышы: һүҙҙәрҙе ҡушыу, парлау, бәйләү, ҡабатлау, ялғау ҡушыу юлы менән яһалған рәүештәр. Рәүештәрҙең дәрәжәләре. Рәүештәрҙең дөрөҫ яҙылышы. *Ярҙамсы һүҙ төркөмдәре*, уларҙың телмәрҙә урыны. Бәйләүес, уларҙың төрҙәре: исем, ҡылымбәйләүестәре. Теркәүестәр, уларҙың синтаксик функциялары. Теркәүестәрҙең бүленеше: теҙмә һәм эйәртеүле теркәүестәр. Киҫәксә. Киҫәксәләрҙең бүленеше, дөрөҫ яҙылышы.

Синтаксис. Унын предметы, төп максаты, бурыстары. Һүҙбәйләнеш: теҙмә һәм эйәртеүле бәйләнештәр. Һөйләм, уның телмәрҙәге урыны: хәбәр итеү, һорау, өндәү, бойороу. Ике составлы һөйләмдәр, һөйләмдең баш киҫәктәре. Эйә менән хәбәрҙең ярашыу бәйләнештәре, һөйләмдең эйәрсән киҫәктәре. Аныҡлаусылар, тиң һәм тиң булмаған аныҡлаусылар. Тултырыусылар. Тура һәм ситләнгән тултырыусылар. Өҫтәлмәлектәр. Хәлдәр, уларҙың төрҙәре. Айырымланыу тураһында төшөнсә. Өҫтәлмәлектәрҙең, аныҡлаусыларҙың, хәлдәрҙең айырымланыуы. Айырымланған хәл әйтемдәре. Бер составлы һөйләмдәр. : билдәле эйәле, билдәһеҙ эйәле, эйәһеҙ, атама һөйләм. Кәм һөйләмдәр, тиң киҫәкле һөйләмдәр, уларҙың телмәрҙәге урыны. Өндәш һүҙҙәр. Инеш һүҙ һәм инеш һөйләмдәр. Ҡушма һөйләм. Теркәүесле һәм теркәүесһеҙ теҙмә ҡушма һөйләмдәр. Теҙмә ҡушма һөйләмдәрҙә тыныш билдәләре. Эйәртеүле ҡушма һөйләм. Баш һәм эйәрсән һөйләм. Эйәрсән һөйләм төрҙәре: эйә, хәбәр, аныҡлаусы, тултырыусы һөйләмдәр. Хәл һөйләмдәр: ваҡыт, урын, рәүеш, күләм-дәрәжә, сәбәп, маҡсат, шарт, кире һөйләмдәр. Тыныш билдәләре: нөктә, өтөр, нөктәле өтөр, һыҙыҡ, ике нөктә, уларҙың ҡуйылыу осраҡтары.

Стилистика. Башҡорт теленең функциональ стилдәре. Уларҙың төп үҙенсәлектәре.

Башҡорт әҙәбиәте

Башҡорт халҡының ауыҙ-тел ижады. Уның традицион жанрҙары. Әкиәттәр, уларҙың тематик төркөмсәләре. Әкиәттәрҙә образ тыуҙырыу үҙенсәлектәре. Эпостар, уларҙың тематикаһына һәм ижад ителешенә ҡарап төркөмләнеше. “Урал батыр” эпосы. Йырҙар, уларҙың тематик төркөмсәләре. Оҙон һәм ҡыҫҡайырҙар. Таҡмаҡтар. Афорстик жанрҙар: мәҡәлдәр, әйтемдәр, йомаҡтар.

Башҡорт әҙәбиәте тарихы. *Болгар осоро әҙәбиәте.* Ҡол Ғәлиҙең «Йософ ҡиссаһы» әҫәре. Әҫәрҙең идея-тематик йөкмәткеһе, проблематикаһы, образдар системаһы, башҡортәҙәбиәтетарихындаурыны. *XVIII быуат әҙәбиәте.* Сәсәндәр ижады. Яҙма әҙәбиәт. Әҙәби-тарихи ҡомартҡы булараҡ шәжәрәләр,

тәуарихтар, хаттар. Батыршаның батшаға яҙған хаты. Салауат Юлаев ижады. Әҙәбиәттә һәм сәнғәттә Салауат образы. *XIX быуат әҙәбиәте.* «Ҡуҙыйкүрпәс» повесы. Әҙәбиәттә мәғрифәтселек идеялары. М. Аҡмулла поэзияһы. М. Өмөтбаевтың, Р. Фәхретдиновтың мәғрифәтселек идеялары. *XX быуат башы әҙәбиәте.* Поэзия, проза, драматургия. Ш.Бабич ижады. Әҫәрҙәрендә мили азатлык, мәғрифәтселек идеяларының сағылышы. Әҙиптең поэтик оҫталығы. М. Ғафури ижады. Тәүге әҫәрҙәрендә мәғрифәтселек идеяларының сағылышы. Повестары. С. Яҡшығоловтың тормошо һәм ижады. «Башҡорт ағаларыма хитап», "Дим буйы" шиғырҙары. Ф. Сөләймәнов ижады. "Башҡорт моңо", "Тимербай ҡурайсы" әҫәрҙәре. Д. Юлтый ижады. Поэзияһы, прозаһы, драматургияһы. «Ҡан» романы. «Ҡарағол» драмаһы. Ә. Вәлиди Туған. Тормошо һәм дәүләт эшмәкәрлеге. "Хәтирәләр" мемуар китабы. Ғайнан Хәйри ижады. Повестары. "Боролош" романы. Ғ. Сәләм поэзияһы. Поэмалары. Һ. Дәүләтшина прозаһы. «Ырғыҙ» романы. Р. Ниғмәти поэмалары. М. Буранғолов – сәсән, драматург. "Башҡорт туйы" драмаһы. Б.Бикбайҙың поэзияһы, прозаһы, драматургияһы. «Ер» поэмаһы, «Аҡсәскә» повесы, «Ҡарлуғас» драмаһы. З. Бишева ижады. Повестары, «Яҡтыға» трилогияһы. М. Кәрим ижады. Поэзияһының тематикаһы, проблематикаһы. Поэмалары. «Ҡараһыуҙар» әҫәре. Прозаһы. Повестарындабалаларобразының, бирелеше. «Оҙонозаҡ бала саҡ» әҫәре. Н. Нәжми ижады. Поэзияһы. Драматургияһы. Поэмалары. «Урал» әҫәре. Р. Ғариповтың ижади мираҫы. «Табыныу» поэмаһы. Ә. Хәкимовтың прозаһы. Повестарында һуғыш темаһы. «Аҡһак бүре», «Бәйге» әҫәрҙәре, «Өйөрмә» романы, Ғ. Хөсәйенов ижады. Парсалары, "Батырҙарҡиссаһы". Н. Мусин ижады. Экологик проблеманың хәлителеше, кеше, халыҡ яҙмышы мәсьәләһе. «Йыртҡыс тиреһе» повесы, «Мәңгелек урман» романы. Р. Бикбаев поэзияһы. Поэмалары. Р. Солтангәрәев хикәйәләре. Д. Бүләков прозаһы. Повестары, романдары. А. Абдуллин ижады. "Ун өсөнсө председатель" драмаһы. Х. Назар ижады. "Асманға ашыу", "Хакимлыҡта" монологы. Талха Ғиниәтуллин ижады. "Әсә һәм бала", "Мәтрүшкә еҫе" хикәйәләре. Башҡортостандың халыҡ шағирҙары, халыҡ яҙыусылары.

3. Методические рекомендации

3.1. Примерные задания

Часть 1

1. *Бала (1), бәлә (2), ҡалам (3), ҡәләм (4)* һүҙҙәренең ҡайһыларында ҡалын, ҡайһыларында нәҙек һуҙынҡылар икәнен билдәләгеҙ:

а) Бөтә һүҙҙәрҙә лә ҡалын һуҙынҡылар

б) Бөтә һүҙҙәрҙә лә нәҙек һуҙынҡылар

в) 1-се, 3-сө, 4-се һүҙҙәрҙә ҡалын һуҙынҡылар

г) 1-се, 3-сө һүҙҙәрҙә ҡалын, 2-се, 4-се һүҙҙәрҙә нәҙек һуҙынҡылар

2. Бирелгән һүҙҙәр араһынан уртаҡлыҡ исемде күрһәтегеҙ:

а) китап

б) Өфө

в) Ҡариҙел
г) Сәлимә

3. *Марат ҡайтҡан да сығып китә һалған* һөйләменең грамматик нигеҙен билдәләгеҙ:
а) Марат ҡайтҡан
б) Марат һалған
в) Марат сығып китә һалған
г) Марат ҡайтҡан да сығып китә һалған

4. Диалект һүҙҙәр булған юлды күрһәтегеҙ:
а) күләгә, дегәнәк
б) эшләпә, эскәмйә, этаж
в) жиләк, жите, үрҙәк, çарыҡ
г)һарымһаҡ, һөрөнтө, тупһа

5. Ҡайһы һөйләмдә тура телмәр автор һүҙҙәренең уртаһында килгән?
а) Тау бөркөтө һандуғастың Тауышына хайран ҡала: "Ниндәй нәфис моңло тауыш! Был моңдо ул ҡайҙан ала?" (Ҡ. Даян).
Б) – Һаумыһығыҙ, – тип Моратов менән алыçтан ғына иçәнләште Рәмилә (Н. Мусин).
В) Халыҡ араһынан кемдер берәү: "Урмандарыбыҙға ҡот килә, ағай-эне!" – тип әйтеп һалды (Н. Мусин).
Г)– Бына! – Фәриҙә ялан аяғын күтәрҙе. – Итегем әллә ҡайҙа төшөп ҡалған (Н. Мусин).

6. *Өшөү* мәғәнәһенә тура килгән фразеологизмды табығыҙ:
а) айыу майы һөртөү
б) табан ялтыратыу
в) ауыҙ ҡолаҡҡа етеү
г)теш тешкә теймәү

7. *Уҡытыусыбыҙға* һүҙендә ниндәй ялғауҙар бар?
а) күплек һаны ялғауы
б) яһаусы ялғауҙар, эйәлек заты ялғауы һәм килеш ялғауы
в) төшөм килеш ялғауы
г) эйәлек заты ялғауы һәм килеш ялғауы

8. Ялғауы дөрөç яҙылған һүҙҙе билдәләгеҙ:
а) төҙөлөштең
б) йөрөүе
в) ҡолонды
г)көлөүөбөҙ

9. *Студенттың дәфтәре, факультеттың еңеүе* һүҙбәйләнештәрендә эйәреүсе һүҙ эйәртеүсе һүҙгә ниндәй юл менән бәйләнгәнен билдәләгеҙ:
а) ярашыу юлы менән
б) башҡарылыу юлы менән
в) йәнәшәлек юлы менән
г) һөйкәлеү юлы менән

10. *Йыуа, йыуына, йыуыла, йыуыша, йыуҙыра* – ҡылымдың ниндәй формаларына миҫалдар бирелгән?
а) һөйкәлеш формалары
б) йүнәлеш формалары
в) барлыҡ-юҡлыҡ формалары
г) күләм формалары

Часть 2

Тексты иғтибар менән уҡып сығығыҙ һәм түбәндә бирелгән һорауҙарға яуап бирегеҙ. Эште яҙма рәүештә таблицала эшләгеҙ. Яуаптарығыҙ ҡыҫҡа һәм аныҡ булһын.

Текст

(1) Беҙ бер төркөм балалар менән ауыл эргәһендәге тау башына мендек. (2) Был тауҙы Йылайыр һыуы урап үтә лә Мәксүттең икенсе яғына килеп сыға. (3) Тау башынан байтаҡ ерҙәге түбәләр, аралыҡтар, ҡаялар күренә. (4) Шуларҙың һәр береһенең исеме генә түгел, легендаһы йәки тарихы бар. (5) Ҙурыраҡ балалар, бер-береһенең һүҙен төҙәтә-төҙәтә, ул легендаларҙы һөйләп тә бирҙеләр. (6) Быуаттар төпкөлөнән килгән был хикәйәләрҙә ғәҙеллеккә, батырлыҡҡа, азатлыҡҡа күпме маҡтау йырлана! (7) Шундай данлыҡлы ерҙә тыуып үҫеүҙәре менән балалар бик ғорур ине.

(8) Тау итәген төшкәс, балалар йүгерә-атлай сәскә йыйырға тотоналар. (9) «Сәскә араһында йәшәп тә, сәскә менән шул тиклем мауығалармы икән ни? — тип уйлап ҡуйҙым. (10) — Хатта малайҙары ла... » (11) Сәскәле ялан буйлап беҙ зыярат эргәһенә килеп еттек, һәм ҡапыл балалар төрлөһө төрлө ерҙән зыярат кәртәһенә үрмәләргә тотондо. (12) Мин шунда ғына баяғы сәскәләрҙең кемдәр өсөн өҙөлөүен аңланым. (13) Был кәртә аръяғында бит күбеһенең олатайҙары һәм өләсәйҙәре ята. (14) Улар эргәһенән балалар ғәмһеҙ генә үтеп китә алманылар, ҡәберҙәргә сәскәләр һалып сыҡтылар. (15) Тимәк, шулай өйрәтелгәндәр улар.

(16) Мин был яҙмаларымды күңелһеҙерәк урында, зыярат эргәһендә тамамлайым. (17) Әммә халыҡтың быуындан быуынға күсеп килгән нескә һәм үлемһеҙ рухы тураһындағы яҡты уйҙар менән тамамлайым мин уларҙы.

№	Һорауҙар	Яуаптар
1.	Текстың авторы кем? Уның тураһында ҡыҫҡаса мәғлүмәт бирегеҙ.	
2.	Текстҡа ниндәй исем бирер инегеҙ һәм ни өсөн?	
3.	Автор тарафынан күтәрелгән проблемаға (проблемаларға) аңлатма бирегеҙ	
4.	17-се һөйләмдә бирелгән *үлемһеҙ рух* тигән һүҙбәйләнеште нисек аңлайһығыҙ?	
5.	1-се һөйләмгә тулы синтаксик анализ яһағыҙ.	

3.2. Критерии оценивания каждого ответа на вопросы второй части

	Критерии	Баллы
1.	Правильная формулировка ответа	0-2
2.	Смысловая цельность, точность и выразительность ответа	0-2
3.	Соблюдение орфографических норм	0-2
4.	Соблюдение пунктуационных норм	0-2
5.	Соблюдение языковых норм	0-2
	Максимальное количество баллов по каждому вопросу	***10***
	Максимальное количество баллов за всю работу второй части	***50***

3.3. Рекомендуемая литература

1. Башҡорт теле. 5-6-сы класс: Ф.Ф. Абдуллина, В.Ш. Псәнчин. – Өфө: «Китап», 2014.
2. Х.В. Солтанбаева, Х.А. Толомбаев – Өфө: «Китап», 2012.
3. Башҡорт теле. 7-се класс: Ә.М Аҙнабаев., С.А. Таһирова. – Өфө: «Китап», 2020.
4. Башҡорт теле. 8-се класс: Ф.Ф. Абдуллина, С.Б. Аҡъюлова. – Өфө: «Китап», 2014.
5. Башҡорт теле. 9-сы класс: Ф.Ф Абдуллина.
6. Башҡорт әҙәбиәте: Төп дөйөм белем биреү мәктәптәренең 5-се класс уҡыусылары өсөн дәреслек-хрестоматия / Авт.-төҙ. М.Х. Иҙелбаев, М.Б. Юлмөхәмәтов, Ә.М. Сөләймәнов, З.И. Яйҡарова. – Өфө: «Китап», 2011.
7. Башҡорт әҙәбиәте: Төп дөйөм белем биреү мәктәптәренең 6-сы класс уҡыусылары өсөн дәреслек-хрестоматия / Авт.-төҙ. М.Б. Юлмөхәмәтов, М.Х. Иҙелбаев, Ә.М. Сөләймәнов, З.И. Яйҡарова. – Өфө: «Китап», 2012.

8. Башҡорт әҙәбиәте: Төп дөйөм белем биреү мәктәптәренең 7-се класс уҡыусылары өсөн дәреслек-хрестоматия / Авт.-төҙ. М.Ғ. Ғималова, Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Китап», 2014.

9. Башҡорт әҙәбиәте: Төп дөйөм белем биреү мәктәптәренең 8-се класс уҡыусылары өсөн дәреслек-хрестоматия / Авт.-төҙ. М.Ғ. Ғималова, Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Китап», 2014.

10. Башҡорт әҙәбиәте. Урта мәктәптең 9-сы класы өсөн дәреслек. / Авт.-төҙ. Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Китап», 2010.

11. Әҙәбиәт – хрестоматия. 9-сы синыф өсөн. / Авт.-төҙ. Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Китап», 2010.

12. Писатели земли башкирской. Справочник. Р.Н. Баимов, Г.Н. Гареева, Р.Х. Тимергалина. – Уфа: «Китап», 2016.

13. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 1-се том. – Өфө: «Китап», 1990.

14. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 2-се том. – Өфө: «Китап», 1990.

15. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 3-сө том. – Өфө: «Китап», 1990.

16. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 4-се том. – Өфө: «Китап», 1993

17. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 5-се том. – Өфө: «Китап», 1995

18. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 6-сы том. – Өфө: «Китап», 1996.

19. Башҡорт халыҡ ижады. Хрестоматия. / Төҙөүсеһе Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Ғилем», 2006.

20. Башҡорт прозаһының жанр-стиль ҡанундары. А. Вахитов. – Өфө: «Китап», 2007.

21. Башҡорт халҡының ауыҙ-тел ижады. С.А. Галин. – Өфө: «Китап», 2004.

22. Егерменсе быуат башҡорт әҙәбиәте. – Өфө, БДУ нәшриәте, 2003.

23. История башкирской литературы. В 4 томах. Том 1. – Уфа: «Китап», 2012.

24. История башкирской литературы. В 4 томах. Том 2. – Уфа: «Китап», 2015.

25. Память народная: Исторические корни и жанровые особенности башкирских народных преданий и легенд. Ф.А. Надршина. Изд. 2-е, доп. – Уфа: «Гилем», 2006.

26. Истоки чуда. А.М. Сулейманов. – Уфа: «Китап», 2001. (на башкирском языке).

27. Детский игровой фольклор. А.М. Сулейманов. – Уфа: «Китап», 2007. (на башкирском языке).

28. Жизнь человека в обряде. Р.А. Султангареева. – Уфа: «Гилем», 2000.

29. Башҡорт әҙәбиәтенең поэтикаһы. Беренсе киҫәк. Теоретик поэтика. Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө: «Гилем», 2006.

30. Башҡорт халҡының рухи донъяһы. Ғ.Б. Хөсәйенов. – Өфө, 2003.

31. Әҙәбиәт ғилеме һүҙлеге. Ғ.Б. Хөсәйенов – Өфө: «Гилем», 2006.